

Need Assessment for Teacher Performance Development and Professional Experience of the Psychological Counseling Undergraduate Students, Faculty of Education, Srinakarinwirot University

Praewnapa Chucherd¹

Pasana Chularut²

Ujsara Prasertsin³

Received: July 3, 2016 Accepted: September 29, 2016

Abstract

This study aimed to delineate the competencies and needs for performance development and proposed practical guidelines on performance development in professional experience of the Psychological Counseling Undergraduate Students, Faculty of Education, Srinakarinwirot University. The target group included 50 Psychological Counseling students in academic year 2015. The instruments consisted of questionnaires and the structured interview which had Cronbach's Alpha coefficients at 0.93. The data were analyzed using PNI_{modified} and content analysis. The results showed the overall teaching performance in professional experience was high for realistic context (mean = 3.85) and highest for likelihood condition (mean = 4.60), the highest of needs by the index for teacher performance on professional experience was knowledge (PNI_{Modified} = 0.20). The practical guidelines for performance development in professional experience should be increasing on training and activities.

Keywords: Need Assessment, Teacher Performance Development, Professional Experience

---

¹ Master Degree Students, Clinical Psychology Major research and development of human potential Board of Education. University email: chucherdpraew@gmail.com

² Department of Guidance and Educational Psychology, Faculty of Education, Srinakarinwirot University

³ Educational and Psychological Test Bureau, Srinakarinwirot University

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครู ของนิสิตสาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แพรวนภา ชูเชิด¹

พาสนา จุฬรัตน์²

อัศศรา ประเสริฐสิน³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สมรรถนะและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ และแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือนิสิตครู ปีการศึกษา 2558 จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สมรรถนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีค่าความเที่ยงแบบสอดคล้องภายในเท่ากับ 0.93 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยดัชนีการจัดลำดับความสำคัญ $PNI_{Modified}$ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยภาพรวมของนิสิต ในสภาพเป็นจริงมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.85 อยู่ในระดับมาก สภาพที่ควรจะเป็นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านย่อยที่มีความต้องการจำเป็นที่สูงที่สุดคือด้านความรู้ ($PNI_{modified} = 0.20$) การพัฒนาสมรรถนะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรใช้วิธีการจัดฝึกอบรมหรือจัดกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

¹ นิสิตปริญญาโท แผนกจิตวิทยาการศึกษา สาขาวิจัยและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 0954238183 email: chucherdpraew@gmail.com

² ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทนำ

การศึกษาในประเทศไทยได้จัดทำแบบประเมินสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้ประเมินตนเองเป็นรายบุคคลแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสมรรถนะหลัก (Core competency) เป็นสมรรถนะร่วมที่ครูทุกคนต้องมีเนื่องจากเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ประสบความสำเร็จด้านสมรรถนะประจำสายงานเป็นสมรรถนะเฉพาะที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของแต่ละตำแหน่งสายงานครูและด้านวินัยคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มาปฏิบัติงานแนะแนวหรือผู้ที่เข้าศึกษาในสาขาวิชาการแนะแนวควรมีสมรรถนะ 3 ด้านด้วยกัน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านคุณลักษณะของครูแนะแนวอาชีพที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานจะต้องเป็นผู้มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับการเป็นนักแนะแนวอาชีพมีความสนใจในอาชีพและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ โดยบุคลิกภาพของผู้แนะแนวอาชีพส่วนใหญ่จะมีบุคลิกเป็นบุคคลที่ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่ายมีเมตตาชอบช่วยเหลือผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมีอารมณ์มั่นคง มีความเข้าใจในการแนะแนวเช่นมีความรู้ความสามารถในการคัดเลือกดำเนินงานการตรวจให้คะแนน การแปลความหมายของคะแนนจากแบบทดสอบชนิดต่างๆ และความสามารถ

แปลความหมายที่ได้จากการสังเกตมีเหตุผลมีทักษะในการบันทึกการจัดเก็บและรักษาข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับตัวนักเรียน มีทักษะในการติดต่อประสานงานฝ่ายต่างๆเพื่อขอความร่วมมือในการปฏิบัติงานมีทักษะในการสร้างและรักษาสัมพันธภาพอันดีกับบุคลากรและบุคคลอื่นๆในสังคมเป็นต้น (จิราพร จูปรานต์, 2549)

การศึกษาแนะแนวของประเทศไทยพบว่าประสบปัญหาครูแนะแนวขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการแนะแนวขาดความเชี่ยวชาญและไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและครูแนะแนวยังถูกแยกการทำงานอย่างโดดเดี่ยวขาดการประสานงานกับครูวิชาอื่นๆ และไม่สนองตอบกับปริมาณความต้องการเฉพาะของเด็กนักเรียนที่มีความแตกต่างกันมาก เนื่องจากครูแนะแนวมีปริมาณไม่เพียงพออีกทั้งระบบแนะแนวกับระบบการจัดหางานโดยภาครัฐสถานประกอบการนายจ้างไม่เชื่อมประสานกัน นิสิตแนะแนวจึงมีความสำคัญมากจึงมีขอบข่ายที่กว้างขวางโดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาทุกระดับ ดังนั้นความมุ่งหมายให้นิสิตแนะแนวได้รับการได้เป็นผู้แนะแนวที่มีคุณภาพเพื่อจุดมุ่งหมายสูงสุดคือการทำให้จบการศึกษาไปเป็นครูแนะแนวที่มีคุณภาพ เรียนรู้ที่จะดำรงชีวิตอยู่ อย่างมีความสุข การแนะแนวเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของชีวิตเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาตนเอง ของบุคคลคนที่จะพัฒนาตนเองได้ มีปัญญา มีชีวิตที่ดีควรรู้จักจุดหมายของชีวิตการรู้จักจุดหมายของชีวิตผู้ให้การแนะแนวจะต้องมีคุณลักษณะพิเศษจึงจะสามารถใช้กระบวนการ

แนะแนวให้เกิดประสิทธิภาพได้คือเป็นผู้นำรักมีบุคลิกภาพที่ชวนให้เข้าหา

กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงเป็นกระบวนการที่จะทำให้นิสิตฝึกสอนได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์ควบคู่ทั้งทางทฤษฎี และปฏิบัติเป็นการบูรณาการความรู้ทั้งหมดที่ได้ศึกษามาใช้ในการปฏิบัติการสอน ในสถานการณ์จริง ส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ในองค์การทำให้นิสิตนักศึกษาครุมีเจตคติที่ดี และศรัทธาในวิชาชีพครู (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550) ดังนั้นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การผลิตครุมีคุณภาพ การปฏิบัติการสอน และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สำคัญสูงสุด ในการศึกษาตามหลักสูตร การศึกษาบัณฑิต (5 ปี) มุ่งผลิตบัณฑิตทางการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อไปประกอบวิชาชีพครู เพราะเป็นรายวิชาปฏิบัติการสอนที่จัดให้ฝึกประสบการณ์ของสถานศึกษาที่ต้องอาศัย โดยต้องมีความรู้ ความสามารถทุกด้าน ทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ ทักษะ ทักษะและประสบการณ์การเรียนรู้ที่ป่มเพาะและหล่อหลอมมาแต่ต้น ภายใต้สถานการณ์ที่เป็นไปตามระเบียบแบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณี ชุมชนและธรรมชาติแวดล้อมของโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิตตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา จึงกำหนดให้มีการปฏิบัติการสอนและการฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน (ปญุฑ์ธร์สม์ เต็มชัย. 2557:22)

จากภาระงานและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของนิสิตแนะแนวสาขาจิตวิทยาการแนะแนวที่กล่าวมาดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องผลิตนิสิตแนะแนวที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางเพื่อให้การบริหารจัดการการดำเนินงานแนะแนวประสบความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรซึ่งเป็นผู้ดำเนินงานแนะแนวและสามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นครูแนะแนวที่มีคุณภาพ (McClelland, 1970) ด้วยเหตุนี้การเข้าใจถึงปัญหานิสิตแนะแนวสาขาจิตวิทยาการแนะแนวเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะละเลยมิได้ แนวคิดหนึ่งของผู้วิจัยสนใจคือ “การประเมินความต้องการจำเป็น” (Stufflebeam, 1985)

การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs assessment) คือ กระบวนการสำหรับการระบุและจัดลำดับความแตกต่างระหว่างความสามารถที่คาดหวังและความสามารถที่เกิดขึ้นจริง (Kaufman & Valentine, 1999 อ้างใน Ferdous & Razzak, 2012) โดยกระบวนการในภาพรวมมี 3 ส่วนได้แก่ การระบุความต้องการจำเป็นเพื่อระบุความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้นทั้งหมดในองค์กร การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและนำไปสู่การกำหนดแนวทางการแก้ไข (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) และการประเมินความต้องการจำเป็น (Need assessment) เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (What is) กับสิ่งที่ควรจะเป็น/สภาพที่พึงปรารถนา (What should be) เป็นการศึกษาร่องว่าง (Gap)

หรือความแตกต่างซึ่งหมายถึงความต้องการจำเป็น ขั้นตอนสำคัญในการประเมินความต้องการจำเป็นคือการจัดลำดับความสำคัญ (Priority setting) เพื่อระบุความต้องการจำเป็น (Needs identification) จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาจัดเรียงลำดับ (Sort) ตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อยแล้ววิเคราะห์สาเหตุของความ ต้องการจำเป็น (Needs analysis) และกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสาเหตุที่ทำให้เกิดความ ต้องการจำเป็น (Needs solution) ต่อไปในการประเมินความต้องการจำเป็นนั้น จะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของผลการ ประเมินความต้องการจำเป็นในทุกขั้นตอน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการวิจัย ประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนา สมรรถนะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของ นิสิตสาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

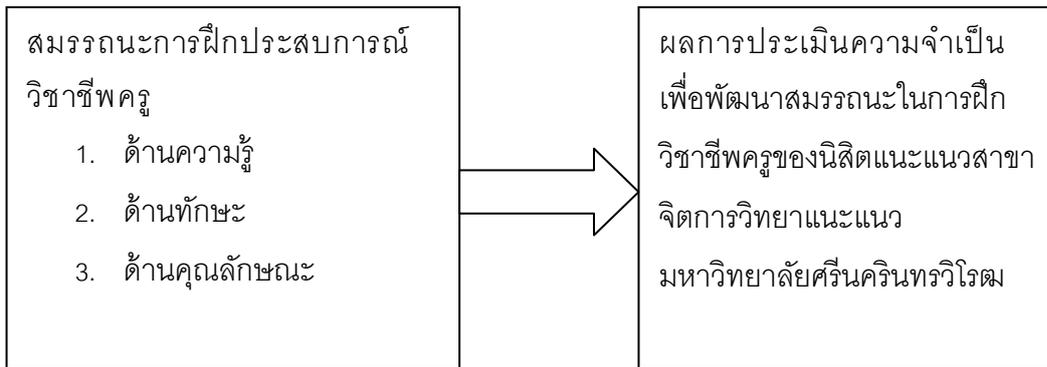
1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ของนิสิตสาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ

2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นใน การพัฒนาสมรรถนะ การฝึกวิชาชีพครู ของนิสิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. เพื่อศึกษาและแนวทางในการพัฒนา สมรรถนะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของ นิสิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว ระดับ ปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ

กรอบแนวคิด

การวิจัยการประเมินต้องการความ จำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ได้แก่ นิสิตฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู สาขาจิตวิทยาการแนะ แนว ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒผู้วิจัย ได้กำหนด กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังรายละเอียดใน ภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือนิสิตครูที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของหลักสูตรจิตวิทยาแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์บัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2558 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีจำนวน 15 คน ประกอบด้วย นิสิตแนะแนวที่ใกล้สำเร็จการศึกษา จำนวน 6 คน อาจารย์มหาวิทยาลัยด้านจิตวิทยาแนะแนว 5 คน ครูแนะแนวในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน และ นักจิตวิทยา 1 คน และ 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณคือ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระดับปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์สมรรถนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตระดับปริญญาตรี

สาขาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานที่ใช้สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตสาขาจิตวิทยาแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ค่าดัชนี PNI แบบปรับปรุง (PNI_{Modified}) คำนวณข้อคำถามในแต่ละข้อตามองค์ประกอบ (Domain) ที่ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้ จากนั้นทำการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นตามค่าดัชนีที่คำนวณได้ กล่าวคือ ข้อที่มีดัชนีสูง ๆ จะมีความสำคัญของความต้องการจำเป็นมากกว่าข้อที่มีดัชนีต่ำกว่า (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

3. แบบสัมภาษณ์สมรรถนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตระดับปริญญาตรี

สาขาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเก็บข้อมูลรวบรวมจากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สมรรถนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒโดยภาพรวมของสภาพเป็นจริงมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.85 อยู่ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 ส่วนสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60

อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32

2. การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการฝึกวิชาชีพของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีค่าพิสัยของดัชนีความต้องการจำเป็น มีค่าอยู่ระหว่าง 0.18-0.22 โดยมีด้านความรู้มากที่สุด มีค่าดัชนี $PNI_{Modified} = 0.20$ รองลงมาคือ ด้านทักษะ มีค่าดัชนี $PNI_{Modified} = 0.16$ และ ด้านคุณลักษณะ มีค่าดัชนี ค่าดัชนี $PNI_{Modified} = 0.18$ ตามลำดับ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตโดยรวม

สมรรถนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	$PNI_{modified}$	ลำดับ
ด้านความรู้	0.20	1
ด้านทักษะ	0.16	3
ด้านคุณลักษณะ	0.18	2

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะการฝึกวิชาชีพของนิสิตพบว่า ด้านความรู้ มีค่าพิสัยของดัชนีความต้องการจำเป็น มีค่าอยู่ระหว่าง 0.09-0.32 โดยข้อที่มีค่าดัชนี $PNI_{modified}$ สูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ การได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับเทคนิคการให้คำปรึกษา มีค่าดัชนี $PNI_{modified} = 0.32$ รองลงมา

คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตร การเรียนการสอนแนะแนว มีค่าดัชนี $PNI_{modified} = 0.32$ และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการพูด การสื่อสาร มีค่าดัชนี $PNI_{modified} = 0.29$ ตามลำดับ ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตด้านความรู้

สมรรถนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านความรู้	PNI _{modified}	ลำดับ
1. ความรู้และเข้าใจแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศาสตร์วิชาพื้นฐานต่างๆ	0.26	5
2. ความเข้าใจถึงคุณค่าของแนวคิดของหลักการแนะแนว	0.28	4
3. ความรู้เกี่ยวกับหลักการให้คำปรึกษา	0.23	7
4. ความเข้าใจระบบสารสนเทศเทคโนโลยีเพื่อใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน แนะแนวให้ครอบคลุมทุกด้าน	0.17	9
5. การได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับเทคนิคการให้คำปรึกษา	0.32	1
6. ความสามารถต่อยอดองค์ความรู้ต่างๆ นำไปใช้ในการแนะแนว	0.12	14
7. ความรู้เข้าใจและตระหนักถึงการบริการทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ บริการเก็บรวบรวม บริการสารสนเทศบริการให้การปรึกษาบริการจัดวางตัวบุคคลและบริการ ติดตามและประเมินผล	0.16	11
8. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีและหลักการแนะแนว	0.14	12
9. ความตระหนักถึงการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน	0.09	15
10. ความเข้าใจและสามารถนำหลักการจัดการเรียนการสอนแนะแนวไปใช้ปฏิบัติ	0.14	13
11. ความรู้หลักการเกี่ยวข้องกับพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน	0.18	8
12. ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนผ่านชั้นเรียน	0.16	10
13. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองในการทำงาน	0.24	6
14. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการพูด การสื่อสาร	0.29	3
15. ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนแนะแนว	0.32	1
เฉลี่ย	0.20	1

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น เพื่อพัฒนาสมรรถนะการฝึกวิชาชีพของนิสิต พบว่า ด้านทักษะ มีค่าพิสัยของดัชนีความต้องการจำเป็น มีค่าอยู่ระหว่าง 0.11-0.19 โดยข้อที่มีค่าดัชนี PNI_{modified} สูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ การใช้สื่ออุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ทาง การแนะแนว มีค่าดัชนี PNI_{modified} = 0.19 รองลงมา

คือ ความสามารถใช้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพครูและศาสตร์อื่นๆ มีค่าดัชนี PNI_{modified} = 0.18 และ ความสามารถประเมินผลและติดตามผลได้ อย่างเป็นระบบ มีค่าดัชนี PNI_{modified} = 0.18 ตามลำดับ ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 3

ตาราง 3 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตด้านทักษะ

สมรรถนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านทักษะ	PNI _{modified}	ลำดับ
1. ความสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นได้	0.18	7
2. การมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น	0.15	12
3. ความสามารถถ่ายทอดข่าวสารได้	0.18	8
4. การใช้สื่ออุปกรณ์เครื่องมือต่างๆทางการแนะแนว	0.19	1
5. ความสามารถวิเคราะห์เชิงตัวเลขได้	0.16	11
6. ความสามารถสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศได้	0.11	14
7. ความสามารถให้คำปรึกษากับผู้อื่นได้	0.16	9
8. ความสามารถเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลโดยใช้เครื่องมือต่างๆได้	0.18	5
9. ความสามารถในการรับผิดชอบภาระงานต่างๆ	0.18	6
10. ความสามารถประเมินผลและติดตามผลได้อย่างเป็นระบบ	0.18	2
11. ความสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเอาไปใช้ในการแก้ปัญหา	0.16	10
12. ความสามารถใช้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาชีพครูและศาสตร์อื่นๆ	0.18	2
13. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้	0.11	15
14. การมีทักษะด้านการจัดวางตัวบุคคล	0.14	13
15. การมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์	0.18	4
เฉลี่ย	0.16	3

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น เพื่อพัฒนาสมรรถนะการฝึกวิชาชีพของนิสิต พบว่า ด้านคุณลักษณะ มีค่าพิสัยของดัชนีความต้องการจำเป็น มีค่าอยู่ระหว่าง 0.11-0.26 โดยข้อที่มีค่าดัชนี PNI_{modified} สูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ ท่านตระหนักความสำคัญของการดำรงชีวิตและ

การประกอบวิชาชีพครู มีค่าดัชนี PNI_{modified} = 0.26 รองลงมาคือ ท่านตระหนักถึงคุณธรรม จริยธรรม ของการแนะแนว มีค่าดัชนี PNI_{modified} = 0.24 และท่านมีบุคลิกภาพที่ตีเหมาะกับการเป็นผู้แนะแนว มีค่าดัชนี PNI_{modified} = 0.24 ตามลำดับ ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 4

ตาราง 4 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตด้าน
คุณลักษณะ

สมรรถนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านคุณลักษณะ	PNI _{modified}	ลำดับ
1. การมีทัศนคติความต้องการส่วนบุคคลในการประสบความสำเร็จ	0.13	13
2. การมีบุคลิกภาพที่ดีเหมาะกับการเป็นผู้แนะแนว	0.24	2
3. การเป็นบุคคลที่ผู้อื่นอยากเข้าใกล้และเกิดความไว้วางใจ	0.23	4
4. การมีศิลปะในการพูดการรับฟัง	0.15	12
5. การมีการเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้รับบริการ	0.18	8
6. ความใจเย็น สุขุม รอบคอบ	0.20	5
7. ความสุภาพ อ่อนโยน กับทุกคน	0.13	14
8. ความตระหนักถึงคุณธรรม จริยธรรม ของการแนะแนว	0.24	2
9. ความตระหนักความสำคัญของการดำรงชีวิตและการประกอบวิชาชีพครู	0.26	1
10. การมีแรงจูงใจในการประสบความสำเร็จ	0.11	15
11. การมีค่านิยมพื้นฐานที่สอดคล้องกับพฤติกรรมทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ของการแนะแนว	0.16	10
12. การคำนึงถึงธรรมเนียมปฏิบัติ กฎ ระเบียบของการแนะแนว	0.19	6
13. การตระหนักถึงคุณค่าสติปัญญาในการดำรงชีวิต	0.19	7
14. ความตระหนักถึงคุณค่าความรับผิดชอบในความเป็นครู	0.15	11
15. การสร้างความสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์	0.17	9
เฉลี่ย	0.18	2

3. แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3.1) แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะคือการนำทักษะความรู้และความสามารถซึ่งเกิดขึ้นขึ้นในนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนำมาใช้ อีกทั้งยังเป็นคุณลักษณะที่เป็นความประพฤติที่ควรมีเพื่อผลักดันให้นิสิตฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครู บรรลุสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมีการจัดอบรม และโครงการต่างๆในการพัฒนาศักยภาพ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2) แนวทางในการพัฒนา โดยความรู้ที่ได้จากการเรียนมา ยังได้ความรู้จากประสบการณ์เพิ่มเติมขึ้นเพราะการแนะแนวนั้นหมายถึงกระบวนการในการให้ความช่วยเหลือบุคคลเพื่อให้เขารู้จักและเข้าใจตนเองเรียนรู้ที่จะ

เข้าใจสภาพแวดล้อม รู้จักวิธีการที่จะเผชิญกับปัญหาตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้ถูกต้องเหมาะสมสามารถวางแผนดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จในชีวิต อีกทั้งผู้ให้สัมภาษณ์ยังได้นำความรู้ที่ได้จากการแนะนำของตนนั้นนำมาเสนอแนวทางที่ถูกต้องหลากหลายวิธี เช่น จัดกิจกรรมในห้องเรียนให้นักเรียน จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแนะนำให้แก่ผู้เรียน และนำความรู้ดังกล่าวมาใช้ก่อประโยชน์ได้จริง ที่ทำให้นักเรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถช่วยเหลือตนเอง และนำศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคม โดยมุ่งเน้นประโยชน์ของส่วนรวม

3.3) ผู้แนะนำต้องหมั่นพัฒนาศักยภาพในการแนะนำอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดผลต่อการแนะนำที่มีคุณภาพและได้ช่วยเหลือผู้ได้รับการแนะนำได้อย่างเต็มที่ ซึ่งแต่ละด้านนั้นมีความสำคัญแตกต่างกันออกไป แต่ลำดับแรกคือ ตัวผู้แนะนำจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการแนะนำที่ถูกต้อง ซึ่งเมื่อมีความรู้แล้วจะสามารถนำความรู้มาพัฒนาทักษะของการแนะนำได้ และทั้งนี้ด้านคุณลักษณะมีความจำเป็นในตัวบุคคลที่ควรมีอย่างยิ่งเพราะนับว่าส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติให้เข้ากับหลักการแนะนำ และเป็นผู้แนะนำที่ดีได้อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์สมรรถนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตระดับปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยภาพรวมของสภาพเป็นจริงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 อยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะนิสิตได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในการแนะนำอยู่แล้ว ทั้งในด้านของความรู้ในวิชาการ มีการเสริมสร้างคุณลักษณะที่เหมาะสมต่ออาชีพ มีการฝึกทักษะการจัดการเรียนการสอนและการให้คำปรึกษาที่ดี ส่งผลให้นักศึกษามีความพร้อมในการฝึกสมรรถนะในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังคำกล่าวของพาร์รี (Parry 2004) ที่กล่าวไว้ว่า การสร้างสมรรถนะในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ นั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน โดยบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมและการพัฒนา จะทำให้มีความรู้ มีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น

2. การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการฝึกวิชาชีพของนิสิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนวระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีค่าพิสัยของดัชนีความต้องการจำเป็น มีค่าอยู่ระหว่าง 0.18-0.22 โดยมีด้านความรู้มากที่สุด มีค่าดัชนี $PNI_{Modified} = 0.20$ ทั้งนี้เป็นเพราะนิสิตต้องนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน การแนะนำ สอดคล้องกับการศึกษาของ ปุญชรส์มี เต็มยอด (2546) ที่พบว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นการนำความรู้ความสามารถทักษะต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมจากการปฏิบัติและ

เกิดประสบการณ์โดยตรงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานการณที่เป็นจริงเสมือนเป็นครูประจำการซึ่งจำทำให้เกิดประสิทธิผลในอนาคต ในการปฏิบัติวิชาชีพต่อไปในอนาคต ต่อมา มาคือ ด้านทักษะ มีค่าดัชนี $PNI_{Modified} = 0.16$ อยู่ในลำดับสาม ทั้งนี้เป็นเพราะ การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นเป็นการฝึกปฏิบัติเพื่อสร้างทักษะการเป็นครูแนะแนว ดังคำกล่าวของ วัชรภรณ์ เชื้อนวัง (2549) คือ การจัดประสบการณ์ตรงให้กับ นิสิตได้มีความรู้ในสถานการณจริงปฏิบัติภารกิจเสมือนครูประจำชั้นทุกอย่างและมองเห็นความสำคัญของการศึกษาและนำไปสู่การปฏิบัติการจริงซึ่งถือว่าการให้ความรู้ผ่านประสบการณ์วิชาชีพครูนี้จะเป็นการฝึกการปฏิบัติจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้ดีเกิดทักษะเกิดความมั่นใจที่จะนำไปสู่การศรัทธาในอาชีพและมีจิตวิญญาณความเป็นครูในที่สุด

ด้านคุณลักษณะเป็นลำดับสอง มีค่าดัชนี $PNI_{Modified} = 0.18$ ทั้งนี้เป็นเพราะครูได้รับการปลูกฝังในการเรียนในภาควิชาแนะแนวอยู่แล้ว ทำให้นิสิตรู้จักและเข้าใจตนเองเป็นอย่างดีเกิดความตระหนักและเสริมสร้างคุณลักษณะที่เหมาะสมกับตนเอง สอดคล้องกับ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ที่กล่าวไว้ว่า การแนะแนวเป็นจิตวิทยาประยุกต์แขนงหนึ่งที่ว่าด้วยการพัฒนาคนให้รู้จักตนเองหรือพึ่งพาตนเองโดยกระบวนการที่ส่งเสริมให้บุคคลได้มีบทบาทเต็มทีในการเรียนรู้เพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพและสามารถจัดการชีวิตของตนอย่างฉลาด การบริการแนะแนวที่จัดขึ้นนั้นควรมีบุคลากรที่ได้รับ

การฝึกฝนอบรมทางด้านแนะแนวโดยตรงมาทำหน้าที่รับผิดชอบซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิราพร จูปร่างค์ (2545) ซึ่งพบว่า ถ้าข้าราชการครูความรู้ไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานแนะแนวควรเข้ารับการอบรมและขอคำปรึกษาจากเพื่อนครูที่มีความรู้และและสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฐานิตา มีเพียร (2551) พบว่าการพัฒนาระบบงานแนะแนวด้วยกลยุทธ์ตามกระบวนการ SDLC โดยใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการการนิเทศภายใน ติดตามผลการปฏิบัติงาน ให้การปรึกษาให้กำลังใจแก่ครูในการปฏิบัติงาน การแนะแนวทั้ง 5 บริการส่งผลให้การดำเนินงานแนะแนวมีประสิทธิภาพมากขึ้นและมีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาบุคลากรแนะแนว ทั้งนี้เพราะว่าผู้ที่มาปฏิบัติงานแนะแนวได้ด้นั้นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้มีความพร้อมและมีใจรักงานแนะแนว

3. แนวทางในการพัฒนาความต้องการจำเป็น ควรทำการศึกษาคำประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิต ระดับปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาการแนะแนว ในมหาวิทยาลัยอื่น เพื่อทำการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการฝึกวิชาชีพที่แตกต่างกัน ซึ่งนิสิตต้องมีสมรรถนะการแนะแนว 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ เพื่อนำไปประกอบในการเป็นครูแนะแนวที่มีคุณภาพ ดังที่ จำเนียร ชวงโชติ (2540) กล่าวว่า ความรู้ทางการแนะแนว เป็น กระบวนการช่วยเหลือบุคคลแต่ละคน ให้รู้จักเข้าใจตนเอง

โลกที่เขาอยู่และบุคคลอื่นที่เขาเกี่ยวข้องกับด้วย ให้สามารถช่วยตนเอง หรือนำตนเองใน สิ่งแวดล้อมได้อย่างฉลาด ให้สามารถพัฒนา ตนเองได้อย่างเต็มที่ในทุกด้าน ดังนั้นการพัฒนา โดยผ่านการทำกิจกรรมจึงเป็นการพัฒนาที่มี ประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย

การประเมินความต้องการจำเป็นในการ พัฒนาสมรรถนะการฝึกวิชาชีพของนิสิต ระดับปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาการแนะแนว คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มี ความต้องการด้านความรู้สูงสุด รองลงมาคือ ด้านทักษะและด้านคุณลักษณะ ซึ่งการพัฒนา สมรรถนะการฝึกวิชาชีพของนิสิต ระดับปริญญาตรี สาขาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒควรเริ่มต้นจาก โครงการเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านความรู้ก่อน เพราะเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาการประเมิน ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการ ฝึกวิชาชีพของนิสิต ระดับปริญญาตรี สาขา จิตวิทยาการแนะแนว ในมหาวิทยาลัยอื่น เพื่อทำ การเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นในการ พัฒนาสมรรถนะการฝึกวิชาชีพที่แตกต่างกัน

2.2 ควรทำการจัดฝึกอบรมหรือ กิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะการฝึกวิชาชีพของ นิสิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว ระดับปริญญา ตรี ให้เพิ่มมากขึ้น

2.3 ควรทำการศึกษาความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวของ ครูแนะแนวในที่มีความแตกต่างกันของ สภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษาด้วยเพื่อให้ ได้ข้อสารสนเทศที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2546).

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ:

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

(ร.ส.พ.).

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

(2550). คู่มือการจัดกิจกรรมแนะแนว

โครงการยกระดับ คุณภาพครูทั้งระบบ ตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

ฐานิตา มีเพียร. (2551). การพัฒนาระบบงาน

แนะแนวโรงเรียนชาตติวิทยาอำเภอจักราช

จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้า

อิสระ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม.

จิราพร จูปร่างค์.(2545). การเปรียบเทียบสภาพ

ปัญหาและการบริการแนะแนวตามการ

รับรู้ของครูผู้สอนและครูแนะแนวของ

โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญ

ศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น

วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น:

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จำเนียร ช่างโชติ. (2540). **จิตวิทยาการรับรู้และ**

การเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญชูธรรม์ เต็มชัย. (2546). **การพัฒนาแบบ**

ประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู.วิทยานิพนธ์

ครุศาสตร์มหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวานิช. (2558). **การวิจัยประเมิน**

ความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 3

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

McClelland, D. C. (1970). "Testing for

Competence rather than

Intelligence." *American Psychologist.*

Retrieved from www.ei.

Haygroup.com

Stufflebeam, D. L. (1985). **Conducting**

educational needs assessment.

Norwell, MA: Wolters Kluwer.

Kaufman, V. (1999). **Need assessment**

concept and application. (3rd ed.).

New York, NY: Education

Technology.